

Daphne

ÅRGÅNG 25:2 2014

Daphne

Utkommer med 2 nummer/år och ges ut av Botaniska Sällskapet i Stockholm och Upplands Botaniska Förening.

REDAKTION

Redaktör Niina Sallmén
072-230 49 95
niina.sallmen@naturforetaget.se
Teknisk redaktör Lena Eliasson
070-651 2527
lena@grafiskaspranget.se

BOTANISKA SÄLLSKAPET

Botaniska institutionen
Stockholms Universitet
106 91 Stockholm
E-post: info@bsis.org
Hemsida: www.bsis.org
Plusgiro: 196094-7
Medlemsavgift: 150 kr/år.

UPPLANDS BOTANISKA FÖRENING

c/o Avd. för växtekologi, EBC
Norbyvägen 18D
752 36 Uppsala
E-post: upplands.botaniska.forening@gmail.com
Hemsida: sbf.c.se/BSU
Plusgiro: 327956-9
Medlemsavgift: 120 kr/år.

PRENUMERATIONER

Ingår i årsavgiften till resp. förening.
Avgift för separat prenumeration (150 kr/år) sätts in på resp. förenings plusgiro.

Adressändringar
Meddelas resp. förening via post eller e-post.

KONTAKT

Frågor, material till tidskriften etc. kan skickas till redaktören
niina.sallmen@naturforetaget.se

Årgång 25 nr. 2 2014
ISSN 1101-5527
Rentryck AB, Tullinge

Bidrag till Daphne mottages tacksamt!

Manus skickas till redaktören via post eller e-post till
niina.sallmen@naturforetaget.se

Instruktion till författare

Vi ser gärna att du skriver manuskript på dator i något ordbehandlingsprogram. Kontakta redaktionen om du inte kan leverera materialet i digital form. Det redaktionella arbetet underlättas betydligt om vi får filen med manuskriptet via e-post, på diskett eller CD-skiva. Vi kan läsa de flesta ordbehandlingsprogram direkt. Om du använder ett ordbehandlingsprogram som är ovanligt idag, tag kontakt med redaktionen. Gör eventuella tabeller eller uppställningar med hjälp av tabulatorer (ej mellanslag) mellan kolumner. Bifoga gärna utskrift.

Börja alltid manuskriptet med titeln på artikeln följt av namn på författaren/författarna. I slutet av artikeln ska eventuell citerad litteratur samlas under rubriken "Referenser". Vi ser gärna att artiklarna illustreras. Har du problem med lämplig illustration, ta kontakt med redaktionen i god tid så kan vi säkert hjälpa till. Manuskript kan vara korta eller långa. Planerar du ett manuskript på mer än tio sidor – tag kontakt med redaktionen i god tid! Har du några frågor är du välkommen att höra av dig till redaktionen.

Ordföranden har ordet:

PÅGÅR DET EN global botanikrenässans? På Twitter berättar botanister från olika kontinenter entusiastiskt om vad de gör, och undertecknar "#IAmABotanist". Vår lilla förening sjuder också av aktivitet: från april till september har 90 personer deltagit i programverksamheten (då räknar jag inte De Vilda Blommornas Dag). Att vi vill samverka och gärna ser på mer än växter verkar också trendigt: vår bioblitz i augusti var en av ofantligt många i världen under 2014.

Tack alla som gjort 2014 till ett roligt och lärorikt år i Botaniska Sällskapet!

Vi fortsätter som vi börjat:

- Öppet. Alla är välkomna på våra arrangemang: nästa år gör vi också mer på De Vilda Blommornas dag, och kanske bioblitz igen, i samverkan med andra?
- Överkomligt. "Närexxkursioner" som de till Minnebergsparken, Flaten och Rågsved. Tips?
- Tvärbiologiskt. Den regniga lördagen vid Hellasgården med Stockholmsentomologerna gav mersmak, för att inte tala om "bioblitz" på Djurgården och gall-träffarna!
- Tekniskt. "Hur man gör" är både kul och nyttigt att veta. I våras hade vi växtmontering (ihop med Riksmuseet), "Artportalsworkshop" och växtpressning planeras till våren – önskelistan är lång, men fyll gärna på!
- Floraväkteri vävs in i programmet. Introduktionsträffen i juni var välbesökt, och under årets två exkursioner räknade nybörjare guckusko och läsbräknar ihop med expertisen.

Magdalena Agestam
ordförande BSIS

Min floraväktarpremiär i somras var däremot trist (hjärtstilla återfanns bara på 2 lokaler, c:a 5 plantor). Men det visar styrkan i metodiken: alla lokaler återbesöktes, alla negativa resultat rapporterades. Floraväkteri är fiffigt: nybörjare kan bidra med användbara data.

Alla inventeringar fungerar inte lika bra. Nyligen hörde jag följande historia:

Naturvårdsinsatserna följdes genom årliga inventeringar.

I år var halva ängen slagen när inventeraren kom till platsen.

– Det gör inget, jag kan bestämma växterna ändå! menade inventeraren, slumpade ut sina rutor och antecknade vad där växte. Slätterfolket fick se artlistorna, och skakade på huvudet: rapportera knepiga starrarter där lien och räfsan just gått fram? När en rik förekomst av krusbräken *Cryptogramma crispa* dök upp i Artportalen, den uppgavs ha setts i slätterängen den dagen, visste de inte om de skulle skratta eller gråta. (Krusbräken har hittats i modern tid i länet (1 ex i en bergsskrev) men växer inte i våt slättermark. Det gör däremot kärrspira *Pedicularis palustris*...)

Inventerare

Folk från BSIS och Föreningen Östergötlands Flora har genomgått av belägg efter inventeringsdag kring Igelfors 10 augusti.

FOTO BENGT WESTMAN.

Att "professionella" inventerare är ute och cyklar är tyvärr inte så ovanligt. Då deras uppgifter sällan granskas eller ifrågasätts kan misstag leda till felaktiga beslut, fel skötsel, uteblivet områdesskydd osv. När felaktigheter publiceras citeras de (i god tro) och är sedan mycket svåra att bli av med. Slöseri med naturvårdens knappa resurser – men hur ska en icke artkunnig arbetsgivare kunna bedöma inventerarens kompetens?

I Storbritannien har man liknande problem. Där finns nu ett kvalitetssäkringssystem för kärlväxtkunskap (http://www.bsbi.org.uk/field_skills.html). Konceptet är genialt: "The Botanical Skills Pyramid" har 7 nivåer och alla, från nybörjare till superexpert, kan certifiera sig. Flera aspekter beaktas: att kunna de vanliga växterna, bestämma okända växter rätt med florans hjälp, hitta växterna i fält, ta belägg vid behov, och – inte minst viktigt – veta sina begränsningar och enbart leverera säkra uppgifter. Efter en dag med prov av olika slag får man så småningom ett "Field Identification Skills Certificate" (FISC) som anger kompetensnivå och som gäller i två år. Idén är att när uppdragsgivare börjar fråga efter FISC-nivå drivs mindre kompetenta inventerare att fortbilda sig, eller byta bransch – varvid standarden höjs.

Jag har en dröm. Vi utvecklar något liknande i Sverige, också för andra organismer än kärlväxter; hög "bio-kompetens" blir plötsligt en statusgrej; detta bryter den biologiska analfabetismen, och grundläggande artkunskap blir snart lika självklart som simkunnighet.

Magdalena

Fonder – Botaniska sällskapet i Stockholm

Stipendier

2014 fick Hans Rydberg medel ur Solviksfonden för inventeringen av Nyköping.

Utllysning: Raoul Iseborgs minnesfond

Botaniska Sällskapet i Stockholm utlyser härmed till ansökan stipendier ur Raoul Iseborgs minnesfond.

Fondens syfte är att stödja floristiska och växtgeografiska undersökningar inom Sverige, i första hand inom landskapen Södermanland och Uppland.

Stadgar och utförligare villkor för ansökan finns på www.bsis.org.

Totalt disponibelt belopp är 4 000 kronor.

Ansök senast 1 mars 2015 till fonder@bsis.org eller till

Botaniska Sällskapet i Stockholm
Botaniska institutionen
Stockholms universitet
106 91 Stockholm

Nya styrelsemedlemmar till BSIS sökes!

Valberedningen i Botaniska Sällskapet (Anders Telenius och Joakim Ekman) ska vid årsmötet 18 februari 2015 föreslå styrelse för nästa år. Vet du någon som kan passa i den? Vill du själv vara med, eller kanske bidra på annat sätt i föreningen?

RING Anders (0733-502246) eller maila valberedning@bsis.org.

Restaurering av en hagmark i Risänge, Harbo sn, Heby kommun

ELISABET ODHULT

Risänge hagmark.
Orienteringskarta ovan,
detalj karta nedan.
© Lantmäteriet.

MÅNGA FLORAVÄKTARE KÄNNER att det är lite hopplöst att år från år se hur hotade växtarter tynar bort på grund av brist på hävd. Fältgentianan har minskat kraftigt de senaste 30 åren, delvis på grund av brist på hävd. Ett åtgärdsprogram för fältgentianan är på gång och för att lyckas vända trenden krävs stora insatser. Vilka möjligheter finns för att restaurera hagmarker? Den här artikeln är ett exempel på hur man kan gå tillväga.

Under 2011 besökte Mattias Lif, floraväktare, en fältgentianalokal i Harbo socken, Heby kommun, med senaste fynduppgift från 1993. Han hörde av sig med denna rapport till Länsstyrelsen:

"Jag besökte en fältgentianalokal i närheten (N om Risänge) med en fynduppgift från 1993. Hittade faktiskt igen tre fläckar med fältgentiana (med 40, 15 samt 4 plantor). Dessutom hittade jag 41 st finnögontröst (!) invid den minsta ansamlingen av fältgentiana. En vad jag förstår icke tidigare känd lokal med finnögontröst?"

Dessvärre är betesmarken igenväxande, har inte varit något bete på 7–8 år (enligt en på granngården som jag pratade med). Det är en stor betesmark (kanske 20 ha) som uppenbarligen har varit toppenfin och som ännu hyser delar med mycket fin flora (kattfot, slätterfibbla, darrgräs, knägräs, ängsskallra, stagg, bockrot mm). Tyvärr är stora ytor nu täckta med örnbräken och vissa partier har börjat slyn igen. Det är en lokal som man borde restaurera och få tillbaka bete på."

Det visade sig vara en hagmark som hade värdeklass 1 i Ängs- och hagmarksinventeringen från 1990-talet. I ängs- och betesinventeringen från 2003 beskrivs marken så här:

"Drygt 15 ha stor betesmark som har hamnat i igenväxningsfas. Många hävdgynnade arter finns kvar i stor mängd till exempel kattfot, ormrot, bockrot, brudbröd och vädtklint. Vid tidigare inventering har också ängs- och fältgentiana påträffats. Kulturella lämningar finns i den nordvästra delen i form av en järnframställningsplats med slagghävd, kolningsgropar och en hålväg. Torrbackar och fuktiga partier växlas om."

Åtgärdsprogram för hotade arter

Fältgentiana och finnögontröst är arter med åtgärdsprogram och här fanns de i samma hage och dessutom med många andra hävdgynnade arter. Hagmarken var delvis öppen, delvis med hav av örnbräken och delvis igenväxt med framförallt ung björk. Värden fanns i hagen men deras framtid var klart hotad av igenväxning och avsaknad av hävd. Därför kontaktade Länsstyrelsen, inom ramen för åtgärdsprogram för hotade arter, markägaren för att höra vilka planer som fanns för marken och om han kunde tänka sig att arrendera ut marken. Han var positiv till att marken skulle betas igen. Marken hade inte betats på minst 10 år och de sista åren väldigt extensivt. De senaste åren hade markägaren skött marken med bränning under våren. Under hösten 2013 träffades markägaren, en intresserad djurägare från trakten och Länsstyrelsen för att diskutera hur man skulle kunna återfå hävd. Mark- och djurägaren kom överens om att skriva ett arrendeavtal på fem år. Länsstyrelsen skrev ett avtal med markägaren med intentionen att marken skulle betas i fem år och att länsstyrelsen ansvarar för röjning.

Under vintern 2013/2014 genomförde Länsstyrelsen en röjning då all ungas och ungbjörk togs bort.

LONA-projekt

Inför 2014 ansökte Heby kommun tillsammans med Upplandsstiftelsen om ett LONA-projekt "Risänge hage". I ansökan ingick kostnad för stängsel, bekämpning av örnbräken, artinventeringar, en fältvandring och skylt. I april gavs klartecken för projektet och djurägaren stängslade in marken under maj – juni. Betesdjur i form av 12 andraårsbetande nötkreatur släpptes på i juli. Under den årligt återkommande Fest i Heby-veckan genomförde Heby kommun en fältvandring i området där ca 25 personer deltog.

Till vänster. Så här såg delar av området ut före slyröjningen.

FOTO ELISABET ODHULT

Ovan. Framröjd artrik del med bland annat kattfot.

FOTO CAMILLA WINQVIST

LONA = lokala naturvårds-satsningar som ska stimulera kommunernas och ideella föreningars naturvårdsengagemang. Naturvårdsverket tilldelar länsstyrelserna medel för satsningen. Kommunerna ansöker om medel hos Länsstyrelsen. Inför 2015 ska ansökan vara inne senast 1 december 2014.

ÅGP = åtgärdsprogram för hotade arter. Naturvårdsverket och länsstyrelser tar fram åtgärdsprogram för arter som är i särskilt behov av åtgärder. Det finns ett framtaget program för finnögontröst och ett program på gång för fältgentiana. Länsstyrelserna tilldelas medel från Naturvårdsverket för att genomföra åtgärdsprogrammen. Det kan vara många olika utförare till åtgärderna.

Stora delar av hagen täcktes av örnbräken i början av sommaren.

FOTO ELISABET ODHULT

I början av juni genomförde Heby kommun tillsammans med ideella krafter från Upplands Botaniska förening en insats för att få bukt med örnbräken. Vi visste att örnbräken skulle bli ett problem men var ändå oförberedda på det hav av örnbräken som fanns. Med hjälp av röjxor, liar och röjsågar gick vi lös på örnbräken men kunde bara åtgärda en mindre del. Senare under sommaren genomförde Heby kommun ytterligare insatser för att få bukt med örnbräken men den mest effektiva insatsen genomförde betesdjuren som på ett par veckor lyckades trampa bort en stor del av örnbräken! Hela arealen godkändes för gårdsstöd och nästa år kan djurägaren ansöka om miljöersättning för hela betesmarken.

Övervakning

Floraväktare Ebbe Zachrisson har övervakat finnögontrösten och fältgentianan under 2014. Han påträffade endast några enstaka exemplar men vi hoppas såklart på en ökning kommande år.

Erfarenheter

Eftersom det ska komma ett nytt Landsbygdsprogram 2015 så fanns ingen möjlighet att ansöka om restaureringsstöd under hösten 2013. Vi fick därför skramla ihop resurser från olika håll. Åtgärdsprogram för hotade arter har gått in med medel för röjning, LONA har betalat

Miljöstrateg Camilla Winqvist med röjyxa gör en insats mot örnbräken.

FOTO ELISABET ODHULT

en del av stängslet, Heby kommun har bekostat bekämpning av örnbräken, artinventeringar och fältvandring, och Upplandsstiftelsen en insektsinventering. Ideella krafter från Upplands botaniska förening har gjort insatser för att minska örnbräken. Det är en styrka att med många inblandade parter så kan man hjälpas åt. En nackdel är att det blir mycket administration att söka medel från olika håll och eftersom man inte får kombinera statliga medel hursomhelst så blir det arbetskrävande.

Ett stort problem har varit örnbräken som genom ohävd och bränning hade fått alldeles för stort utrymme. I vår restaurering visade sig manuella åtgärder för att bekämpa örnbräken bli arbetskrävande och betesdjuren var betydligt mer effektiva.

Nästa år kommer fållan med fältgentiana att stängslas bort under högsommaren så att den ges möjlighet att blomma och sätta frö.

Ett stort tack till floraväktarna i länet – utan er skulle vi inte ha så bra kunskap om våra hotade kärlväxtarter!

Kontaktpersoner:

Johan Ahnström, förvaltning skyddade områden, Länsstyrelsen i Uppsala, e-post: johan.ahnstrom@lansstyrelsen.se

Elisabet Odhult, åtgärdsprogram hotade arter, Länsstyrelsen i Uppsala, e-post: elisabet.odhult@lansstyrelsen.se

Camilla Winqvist, miljöstrateg, Heby kommun, e-post: camilla.winqvist@heby.se

Bioblitz i Nationalstads- parken 2014 – en biologisk totalinventering

SUSAN PYDDOKE

SISTA HELGEN I augusti - samtidigt som tusentals löpare sprang Tough Viking – arrangerade Botaniska Sällskapet i Stockholm en Bioblitz. Idén var att samla biologer för att inventera i området vid Gärdet och Kaknästornet, en relativt outforskad del av Nationalstadsparken. Vi var några botanister, entomologer, spindelforskare, fågelskådare och en marinbiolog som inventerade efter bästa förmåga. Vi saknade emellertid svampkunniga större delen av tiden.

Samling för genomgång av
fynden.

FOTO: SUSAN PYDDOKE

Uleiota planatus.

FOTO: JOHN HALLMÉN

Kajsa Mellbrand, Thomas Karlsson och Magdalena Agestam hjälptes åt att sy ihop det hela på slutet (deltagarlistor, kartmaterial och annan utrustning, information via olika kanaler), men många bidrog generöst med råd och dåd i olika skeden t.ex. Henrik Waldenström, Djurgårdsförvaltningen och Östermalms stadsdelsförvaltning. Vädret blev lyckat. Alla var utrustade med stövlar och fikatermos och verkade trivas. Även en yngre deltagare i barnvagn tyckte det var spännande.

Under två dygn (dock inte hela nätterna) jagades det arter på ca 1,7 kvadratkilometer på Djurgården. Vill du se vilket område vi utforskade kan du gå in på kartan på: <http://tinyurl.com/artjaktskarta-2014>

En del kryp, mossor och svampar samlades in för bestämning. Förutom vanlig padda, ekorre, hägg och andra självklara arter hittade Maria Söderström och Torbjörn Peterson blommande sydbläddra *Utricularia australis*. Den kan bara kännas igen när den blommar, något som den sällan gör, och därför finns det inte många rapporter.

Insektsexperterna John Hallmén och Stanislav Snäll kunde dokumentera den rödlistade smalplattbaggen *Uleiota planatus*. En mycket platt, långsmal skalbagge som är cirka 5 mm lång.

Rapporteringen i artportalen är ännu inte klar. Vi väntar fortfarande på en del slutliga artbestämningar av knepiga arter. Men när du läser detta nummer av Daphne hoppas vi att listan är publicerad i Artportalen.

Resultatet blev över förväntan, så vi ser fram emot en uppföljning av Bioblitzen. Kanske redan i juni 2015?

Älmsta i Roslagen, floraväktarexkursion 2014

KERSTIN FROSTBERG TEXT & BILD

JAN ANDERSSON TEXT

Grönkulla
Nor

I STOCKHOLMS LÄN är Norrtälje den kommun som har överlägset flest floraväktarlokaliter. Men det bor inte så många botanikintresserade där. Några sommarboende, inte minst Joakim Ekman och Ebbe Zachrisson, har under åren arbetat heroiskt för att följa upp t ex guckusko *Cypripedium calceolus* på mängder av lokaler, inte minst i nordligaste delen av kommunen. För att underlätta succession och öka kunskapen ytterligare beslöt Botaniska sällskapet att ta med en floraväktarexkursion på sitt program. Framför allt var det guckusko som lekte oss i tankarna.

Helgen börjar med stubbdaggkåpor

Under den vackra färden mot Älmsta på morgonen den 7 juni, lördagen i årets långa nationalhelg, så kändes det en aning nervöst. Vår något ospecifika plan för helgen, oro för vädret, oro för att vi lagt aktiviteten för tidigt eller för sent, samt min obekantskap med inkvarteringen var orsak till det. Dessutom hade Ebbe Z ringt återbud två dagar tidigare. Men när delar av sällskapet synbarligen vid gott humör samlades vid det mycket trevliga och prisvärda Haga Turistgård i Älmsta kändes det snart lugnare. Vi checkade in och gav oss iväg via det vackra Vaddö mot Björkö, enligt Joakim Ekmans förslag. Där skulle främst stubbdaggkåpor *Alchemilla samuelssonii* floraväktas, på flera lokaler som inte besökts på några år. Ett par av deltagarna var bekanta med den något svåridentifierade daggkåpan, tursamt nog. Efter visst letande och jämförande mellan olika blommande daggkåpor i den första vägkanten hittade vi rätt och kunde räkna in 11 kraftiga plantor. Stubbdaggkåpan förekommer på nära 20 kända lokaler i Uppland varav flertalet på Björkö, och tycks föredra vägrenar och grunda vägdiken. Stubbdaggkåpa lever farligt med nutida vägkantsskötsel. Den är placerad i hotkategori EN. Nästa lokal låg nära havsstranden och delvis på tomtmark. Ägaren, som kom ut, visade sig både intresserad och blev motiverad för att värna sin klenod som det här fanns 21 exemplar av. Sedan vi förtjusta betraktat en lågflygande havsörn vars stjärtpenor lyste bländvita i solskenet intogs lunch nära vattnet, med läcker kaka som efterrätt.

Parkeringsproblem, låsbräknar och hartmansstarr

Vid Österby brygga ställde vi bilarna på en ny och avgiftsbelagd parkering. Eftersom avgiften skulle betalas i en butik mer än en mil bort beslöt vi oss för att fuska, framgångsrikt skulle det visa sig. Vi räknade in ett 20-tal stubbdaggkåpor som överlevt anläggningsarbetena på parkeringen och faktiskt ökat. Därpå tog vi oss längs en omväxlande skogsstig till en lokal för ovanliga låsbräknar *Botrychium* spp vid öns

Stubbdagdkåpa

Alchemilla samuelssonii

Rosettbladen är tjocka och nästan litet plastartade, ovan kala, blågröna, och njurlika. Undertill är bladen håriga på nerverna. Bladflikarnas uddtand är mycket mindre än sidotänderna. Bladskäften liksom stjälkarna är tilltryckt håriga.

Den påminner om den vanliga arten glatt dagdkåpa, *Alchemilla glabra*, som dock har nästan helt kala stälkar, bladskäft och blad. Bladen är här håriga endast i kanten och mot spetsen av undersidans nerver.

FOTO: JAN ANDERSSON

östra strand. Vi hade lyckan att hitta åtskilliga under små enbuskar och tallar på en klippa.

Hartmansstarr *Carex hartmanii* hotas som så många av kulturlandskapets arter av igenväxning mm. Lokalen Ängholmen 2 på södra Björkö utgörs av en fuktig äng som säkert betats och som nu befinner sig mellan ett nytt hygge och en skog. Arten täcker ett område av nästan en tennisplans storlek. Stora delar av beståndet blommade men de sterila skotten var fler. Det gick förstås inte att beakta varje planta, men genom att räkna noga på en representativ kvadratmeteryta och multiplicera fick vi en förhållandevis god mängduppgift. Floraväktariet kräver ju att beståndens storlek rapporteras.

På en närbelägen sandig strand skulle det finnas mellanhästsvars och dessutom ett par rödlistade maskrosor, fläckmaskros *Taraxacum maculigerum* ur sektionen *Naevosa*, fläckmaskrosor, och liten kärrmaskros *Taraxacum litorale* tillhörande sektionen *Borea*, nordmaskrosor, för vilka det egentligen var mycket sent på säsongen, men överblommade kunde kanske ha funnits. När nu maskrosorna lyste med sin frånvaro kunde vi glädjas åt bland andra mellanhästsvars *Hippuris* × *lanceolata*, tätört *Pinguicula vulgaris*, majviva *Primula farinosa*, ännu ej blommande bunge *Samolus valerandi*, svartkavle *Alopecurus arundinaceus*, ormtunga *Ophioglossum vulgatum* och rödsäv *Blysmus rufus*. Stranden såg ganska inbjudande ut men ingen provade det kalla vattnet mer än för fotbad.

Guckusko får avsluta dagen

På väg tillbaka norrut räknade vi stubbdagdkåpor på ytterligare två, individfattiga, vägkantslokaler där den uppenbarligen minskar. Floraväktararbetet avslutades för dagen med besök på en guckuskolokal nära Nor. Här visade sig blomningen vara långt framskriden eftersom platsen var jämförelsevis solöppen. Intill hittade vi fågelstarr *Carex ornithopoda* som på platsen kunde jämföras med den liknande arten vispstarr *Carex digitata*. I hagen intill hittade vi grönkulla *Coeloglossum*

Natt och dag (ovan)
hällebräcka (under)
Häverö prästäng

Ebbe i avarönnen (till höger).
Ebbe Zachrisson och Karin
Martinsson räknar guckuskor
(under).

viride, månlåsbräken *Botrychium lunaria*, backsmörblomma *Ranunculus polyanthemus* och andra betesgynnade arter. Även vinterståndare av sen fältgentiana, *Gentianella campestris* var. *campestris*, noterades men räkningen av denna fick anstå till blomningen under sensommaren.

Nu var vi mycket hungriga och avslutade dagen på en restaurang i Älmsta där man bl a lagade Roslagens troligen godaste strömmingsflundra. Mitt under måltiden dök Ebbe till allmän förtjusning upp, trots sitt tidigare återbud.

Lektion i att räkna guckuskor

Vi gick och lade oss medan intensiv fågelsång ljöd från omgivningarna. Frukosten dag två innehöll bland annat ägg från turistgårdens egna höns. Lunchmackor inhandlades. Bilkaravanen drog norrut mot trakten av Flisberget på Väddö. Här finns tre lokaler för guckusko med några hundra meters inbördes avstånd. Vi fick en lektion om guckuskor och sättet att räkna dem av Ebbe, innan arbetet med den första lokalen vidtog enligt hans instruktion. Det visade sig att här fanns över 600 blommande stänglar fördelade på ett flertal olika grupper, kloner egentligen. Lokalen var i år ovanligt rikblommande och vid vårt besök befann sig blomningen i absolut optimalt stadium. Vi räknade ytterligare en lokal och noterade dessutom att några guckuskor stod i blom i en dikesslänt där de tidigare inte synts till. En ny lokal sålunda. Någon kilometer bort ligger själva Flisberget, en kalkklippa, dit vi promenerade. I branten åt havssidan satt ett överblommat exemplar av smalfjällig strandmaskros *Taraxacum egregium*, hotkategori EN, och ett flertal bladrosetter som kunde vara denna art – eller den helt triviala arten höstfibbla, *Scorzoneroideis autumnalis*. Bladen är så gott som identiskt lika. På bergets topp sågs bl a grusbräcka *Saxifraga tridactylites*, som trots den sena säsongen uppvisade några blommor. Den nordligaste lokalen hittills för den centimeterhöga arten vit stjärkröksvamp *Tulostoma niveum* upptäcktes, skyddad under en liten buske, och fotograferades omsorgsfullt. Också liten jordstjärna *Geastrum minimum* hittades på Flisberget.

Ulf Swenson
fotar guckuskor

Flugblomster
Häverö prästäng

Häverö prästäng

Nästa mål var Häverö Prästäng där Ebbe Zachrisson på ett förnämligt sätt guidade oss i försommarens överflödande blomprakt. Han har följt områdets flora, dess skötsel och utveckling under årtionden och även skildrat olika aspekter av detta i tryck. Vi fick se bland andra tidig fältgentiana *Gentianella campestris* var. *suecica*, späd och tidig, anpassad för att undgå slätter, flugblomster *Ophrys insectifera*, brudsporre *Gymnadenia conopsea*, natt och dag *Melampyrum nemorosum*, ormrot *Bistorta vivipara*, och vildlin *Linum catharticum*. Vid stranden förevisade Ebbe en av omkring tre fastlandslokaler för avarönn, eller fagerrönn; svensk namnsättning verkar vackla men i artportalen används avarönn, *Sorbus teodori*. Fager är den i varje fall. På strandklippor kunde också sent blommande hällebräcka *Saxifraga osloënsis* noteras, och räknas – en floraväktarart som också prioriteras av EU. En sagolik eftermiddag! Häverö Prästäng är en unik pärla som varje läsare av Daphne bör unna sig att besöka.

Erfarenheterna av de här dagarna var så goda att en floraväktarexkursion säkert återkommer i Botaniska sällskapets program kommande år. Tilläggas kan att det anslag för floraväkteriet, som årligen tilldelas föreningen baserat på antal besökta lokaler, togs i bruk för att bekosta logi och resor för deltagarna.

Referenser

Artdatabanken, Artfakta. Rödlistade arter i Sverige. Artfaktablad: *Alchemilla samuelssonii*: www.artfakta.se/artfaktablad/Alchemilla_Samuelssonii_21.pdf

Ny svamp för Sörmlands län

KLAS JAEDERFELDT

Blygrå brödkorgssvamp
Cyathus olla.

blir den hängande och öppnar sig och sporar av sig. Visst är naturen underbar, svampen finns på Bergsgatan i hörnan till Valhallavägen, och den kommer att lämnas in till herbariet i Uppsala.

EN DAG NÄR jag skulle plåta den sällsynta svampen veckad kragskivling, en ganska liten svamp, på Bergsgatan i Vingåker så fick jag i kamerasökaren syn på något betydligt mera spännande, en svamp som jag önskat att få se i över 30 år (visst är det larvigt att leta okända svampar och kryssa dem, men det håller fågelskådarna på med, inte kryssar svamp utan fåglar). Denna svamp heter blygrå brödkorgssvamp *Cyathus olla* och är en ganska liten svamp, ca 6 mm tvärs över. I botten på skålen finns det peridioler, "bröd", som innehåller svampens sporer. För att peridiolerna skall kunna öppna sig och kunna sprida sina sporer måste de ut ur skålen. Då tar de hjälp av regnväder, när en droppe vatten hamnar i skålen så får inte alla bröd plats, utan några åker ut. På en sida har brödet en smal tråd som fastnar i någon ört eller liknande och där

En guide till Ölands växtvärld

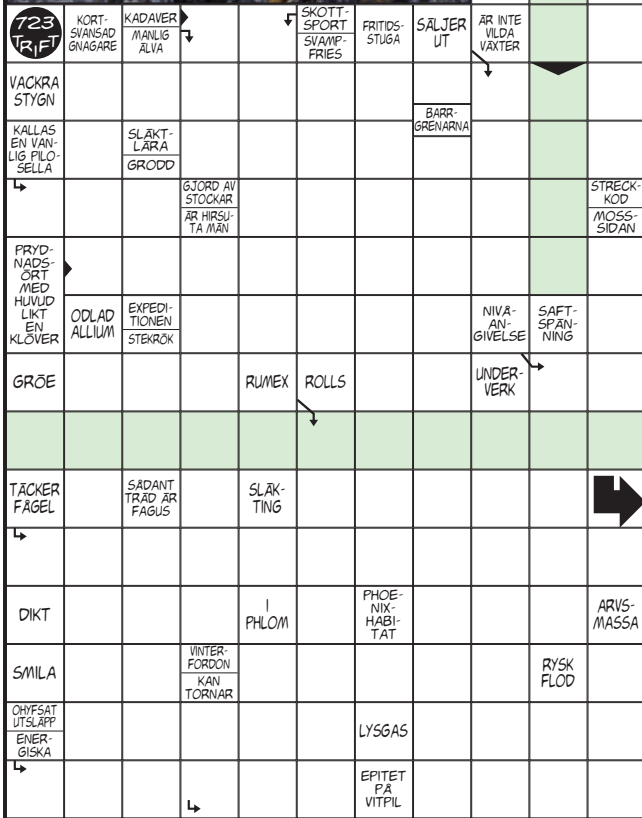
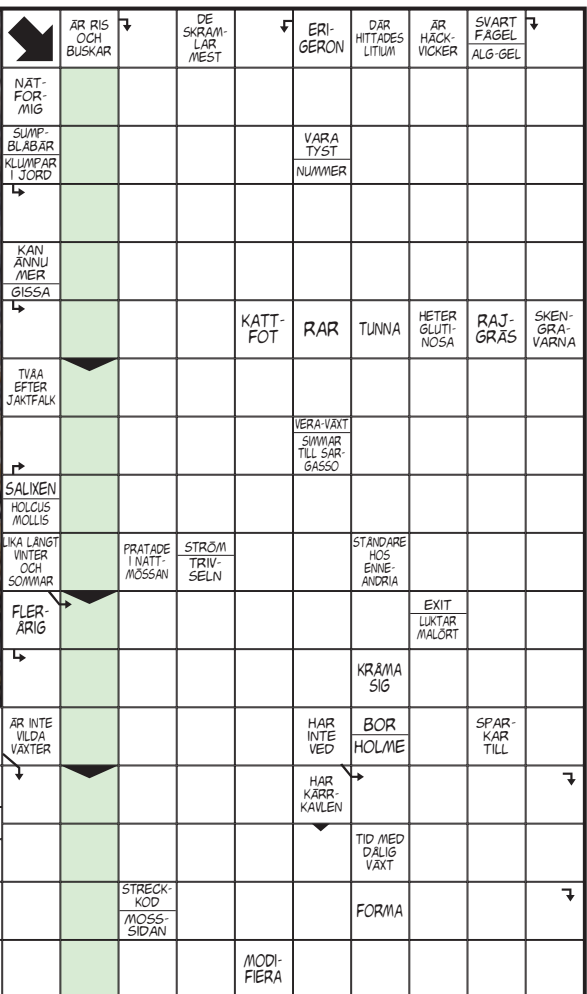
Nu har den kommit, boken som hjälper dig att hitta till en del av Ölands alla smultronställen. Den ges ut av SBF-förlaget och är framtagen av en arbetsgrupp inom Ölands botaniska förening. I ord och bild får du följa med till 67 utflyktsmål, från Långe Erik i norr till Långe Jan i söder.

I texten nämns över 800 växter, både vanliga och mer ovanliga. Detaljerade kartor för alla besöksmål med inlagda GPS-koordinater ger bra vägledning. Boken är rikt illustrerad med foton av miljöer och öländska växter. I inledande kapitel får du en introduktion till Ölands olika växtmiljöer.

Boken är på 228 sidor i ett behändigt format som gör att du gärna tar med den ut i fält.

Du beställer boken enkelt via SBF:s hemsida www.svenskbotanik.se eller ringer 018-471 28 91.

Priset är 150 kr + porto.

Floran i Oxelösunds skärgård

HANS RYDBERG TEXT & BILD

I JULI–AUGUSTI 2011 fick jag i uppdrag av Oxelösunds kommun att göra en botanisk inventering av Oxelösunds skärgård. Inventeringen skulle vara ett av underlagen till kommunens naturvårdsplan för skärgården. Denna plan (Rydberg 2011b) antogs av kommunfullmäktige år 2012. Parallellt med inventeringen av kärlväxter gjordes även en inventering av lavarna i Oxelösunds skärgård (Hagström 2011) med många anmärkningsvärda fynd.

Kunskapen om växtvärlden i Oxelösunds skärgård var fram till 1800-talets slut helt obefintlig men har sedan stegvis förbättrats. De första botaniska noteringarna från skärgården härrör från några strandhugg av professor Erik Asplund under perioden 1899-1920 och av professor Torsten Hasselrot från ett besök på Hävringe Storö 1950. Ett arbete av professor emeritus Bengt Jonsell i början av 1960-talet (Jonsell 1961) analyserade floran på exponerade skär i den yttre skärgården och i en översiktlig naturinventering (Freundin 1982) av Oxelösunds kommun beskrevs öarna översiktligt och en botanisk inventering utfördes. Freundin besökte 32 öar och gjorde en artlista för varje ö. Totalt fann han 325 arter på öarna. Claes Svedlindh gjorde en inventering av ädellövskogar i Södermanlands län (Svedlindh 1983) och noterade en del arter i lövskogsmiljöerna. I början av 1990-talet undersöktes en hel del öar i samband med inventeringen av Sörmlands Flora (Rydberg & Wanntorp 2001), bland annat i form av ett inventeringsläger.

Kort beskrivning av skärgården

Oxelösunds skärgård har ett submaritimt klimat vilket innebär att det befinner sig mitt emellan det typiska fastlandsklimatet och det utpräglat maritima. Jämfört med Oxelösunds fastland börjar vegetationsperioden ungefär en vecka senare på våren och håller på en vecka längre på hösten, vilket beror på att havet värms upp långsamt och svalnar av med viss fördröjning på hösten. Ytterskärgårdens växtlighet gynnas av ett stort antal soltimmar under sommarmånaderna men påverkas också av torka från salt och vindar.

Oxelösunds skärgård uppvisar en typisk zonerings med stora, skogklädda öar närmast fastlandet, därefter en diffus zon av mellanskärgård samt längst ut en ytterskärgård med enskilda ögrupper, vilka skiljs åt av stora ytor öppet hav. De ytterst belägna öarna befinner sig mer än en mil från fastlandet. Frånsett Hävringe, som är ett kalkskär med spridda buskmarker, är öarna i ytterskärgården genomgående små. I ögrupperna finns även små kobbar och grund som ömsom sticker upp över vattnet ömsom är dränkta av havet. Dessa skär saknar alla spår av högre växtlighet. Överhuvudtaget är skärgården relativt svårnavigerad med grundområden och grynnor allmänt förekommande utanför de stora farlederna.

Klubbglim

Silene viscosa, en av ytterskärgårdens karaktärsarter.

Följande öar har inventerats

2010

8 okt – Ålö

2011

4 juli – Beten

5 juli – Vitholmen,
Myrskär, Ramnö,
Vinterklasen, Huvudskär

6 juli – Hävringe

7 juli – Stora Äpskär

8 juli – Hasselö,
Lilla Hasselö

22 juli – Hasselö-Bergö

27 juli – Furö,
Bjurshalsen, Korsholmen

3 aug – Stora Trässö, Fågelskär

5 aug – Högskär, Hamnskär,
Sprängklubbarna

12 aug – Lilla Runnskär, Stora
Bredskär, Stora Vattungen,
Lövjaskär, Norra Källskär
och Södra Källskär.

Vegetationen i innerskärgården liknar mycket den på fastlandet men skillnaden är att skogen för det mesta är orörd eller bara litet påverkad av skogsbruk samt att stränderna har en mer maritim prägel med många arter typiska för brackvatten. Hällmarkstallskogar dominerar men också där berg inte går i dagen som i sluttningar och sänkor är inslaget av äldre skog betydande.

Ytterskärgården består av ett antal ögrupper, vilka är kända för sitt rika fågelliv och för sina bestånd av gräsäl men också för en vegetation av lavar och kärlväxter gynnade av fågelträck. Hit hör Runnskären, Mellskären, Måsklubbarna, Åkubbsskären, Bredskären, Grässkären, Källskären, Vattungarna och Hävringe med kringliggande kobbar.

Öarna varierar stort efter graden av kulturpåverkan. Troligen har flertalet öar betats, men spåren av tidigare hävd är många gånger diffusa. Tydligast framträder det gamla beteslandskapet på öar med lövinslag, t.ex. på Stora Äpskär, Stora och Lilla Runnskär, Hasselö, Hasselö-Bergö, Ålö och Furö-Bjurshalsen. På flera av dessa öar växer gamla ekar i en igenväxande, om än fortfarande ganska gles skog.

Markerna på innerskärgårdens öar är mycket kalkfattiga och magra vegetationstyper med få kärlväxtarter är helt dominerande. Sannolikt bidrar också försurande ämnen i nederbörden från industrikomplexen i tätorten till att florans närmast Oxelösund är så fattig på örter. En annars så vanlig växt som blåsippan, *Hepatica nobilis*, finns bara i ett par bestånd på Hasselö-Bergö. I lundmiljöerna växer blåbärsriset in som indikator på allt surare förhållanden.

I ytter- och mellanskärgården ökar artrikedomen relativt öarnas storlek. Det gynnsamma klimatet med långa höstar och milda vintrar samt tillskottet av näring och kalk från fågelspillning ger en stor artrikedomen samt en mycket speciell flora av t.ex. klubbglim, *Silene viscosa* och vejde, *Isatis tinctoria*, vilken i princip helt saknas på fastlandet. Många växter saknas emellertid i ytterskärgården vilket dels beror på avståndet till fastlandet och dels på de många gånger extrema betingelserna med stora kontraster i väderleken, vilket kräver speciella anpassningar. Vid stormar kan salt vatten blåsa in över de mindre skären och växter som inte tål salt har svårt att överleva. Detta förklarar till exempel varför den saltkänsliga granen blir allt sällsyntare ju längre ut i skärgården man befinner sig. Arter som sprids med fåglar eller vindburna frön är kraftigt överrepresenterade i skärgårdens växtsamhällen, medan arter med andra spridningssätt är ovanliga.

Inventeringen

Oxelösunds skärgård har dock en relativt ordinär flora åtminstone om man jämför med andra skärgårdar längre norrut. Frånvaron av näringsrika bergarter som kalk och grönstenar och en längre tids påverkan av försurning ifrån industrierna i Oxelösund har skapat dåliga förutsättningar för en artrik och sällsynt flora. En långt gången igenväxning på flertalet öar med ett tidigare öppet kulturlandskap har suddat ut värden som en gång tidigare kan ha funnits.

Det har av olika skäl varit omöjligt att besöka alla de öar och skär som ingår i området. Endast ett 30-tal öar har besökts men valts ut noggrant utifrån olika kriterier. Alla större öar utom Femöre och Jagersö har inventerats, liksom öar som tidigare bedömts vara botaniskt

intressanta. Ytterligare några öar har valts ut då de sett intressanta ut från kartan eller båten. Syftet har också varit att i urvalet få en någorlunda jämn geografisk fördelning. När det gäller ytterskärgårdens hundratals kobbar och skär får inventeringarna på dessa snarast ses som stickprov. Ur naturvårds- och plansynpunkt har de större öarna ansetts ha högst prioritet och dessa har sannolikt också de högsta naturvärdena kopplat till diversitet (variation) och skogliga kvalitéer. I princip har alla små kobbar och skär uteslutits, då de bedömts ha en likartad flora som de större öarna av samma typ.

Ytterligare undersökningar har tidigare gjorts på Tallskär, Stora Runnskär och Södra Grässkär (H. Rydberg 1991) samt Hävringe (H. Rydberg maj 2006) samt Stora Mellskär (M. Hagström 2011). Totalt sett har 8 750 observationer av kärlväxter registrerats och lagts in i Artportalen.

Hur många arter?

Inom skärgårdsområdet är hittills 626 arter kärlväxter funna. Under inventeringen 2011 påträffades 574 arter. Det innebär att drygt 50 arter, funna under tidigare inventeringar, inte återfunnits. Eftersom många öar inte hunnit besökas och att inventeringsperioden inte omfattade alla årstidsaspekter, t.ex. vårfloran, är det rimligt att tro att artantalet för Oxelösunds skärgård i själva verket överstiger 600 arter kärlväxter. En del ovanliga arter har säkerligen förbisetts, särskilt sådana nära bebyggelsen, samtidigt som säkert en del av tidigare rapporterade arter försvunnit till följd av de förändringar som skett i flora och vegetation under 1900-talet.

Hur fördelar sig då arterna över de besökta öarna?

Sammanställningen här bredvid visar endast hur många arter kärlväxter som registrerats från respektive ö. Antalet arter beror på öns storlek, dess variation av biotoper men också av inventeringsinsatsen. Den senare har inte alltid gått att påverka eftersom praktiska detaljer som har att göra med logistik, båttransporter m.m. i viss mån styrt insatserna. Ibland har besök på ytterligare en ö prioriterats framför fler timmar på en annan ö. Äldre uppgifter har inte tagits med i sammanställningen.

Att Hävringe är den artrikaste ön beror på att den varit bebyggd under lång tid och att markerna hållits öppna. Då kommer en rad växter in som trivs i människans närhet. Ön är också relativt stor och innehåller element såväl från innerskärgårdens växtvärld som från den flora som är typisk för ytterskärgården. Hävringe har också besökts vid två tillfällen, den ena gången på våren, vilket gjort att fler arter kunnat registreras. Stora Äpskär är den artrikaste av de mindre öarna och den äger förutom den normala skärgårdsfloran även arter knutna till lövskog och mer basiska jordarter. Att Ålö uppvisar ett så lågt artantal beror på att ön

Fördelning av arter på öarna

Område	Antal arter	Antal reg. fynd
Hävringe	264	714
Beten	255	722
Hasselö-Bergö	246	895
Bjurshalsen	235	498
Hasselö	234	696
Stora Äpskär	215	678
Stora Trässö	180	519
Korsholmen	179	255
Ålö	176	376
Furön	160	355
Stora Runnskär	143	151
Hamnskär	137	273
Högsjär	130	288
Ramnö	130	283
Stora Vitholmen	125	164
Lilla Runnskär	125	199
Fågelsjär	119	307
Myrskär	111	215
Tallholmsskär	101	263
Norra Källskär	99	229
Stora Bredskär	94	191
Lilla Hasselö	88	105
Vinterklasen	80	114
Södra Källskär	70	119
Huvudskär	69	105
Södra Grässkär	66	69
Tallskär	61	63
Stora Vattungen	60	148
Lövjeskäret	54	132

Hävringsö – en gammal lotsplats långt ute i havsbandet, med en ovanligt artrik flora.

besöktes så sent som i oktober och dessutom var syftet inte primärt att kartlägga floran. Noterbart är också att Stora Vattungen och Lövjeskäret båda har en mycket intressant flora men samtidigt ett lågt artantal, vilket beror på att de ligger långt från fastlandet (spridningsproblem för många växter) och dessutom har en liten biotopvariation.

Botaniskt intressanta öar

Många öar är botaniskt intressanta men ur olika synvinklar. Det är därför svårt att göra ett urval. Här kommer i alla fall ett axplock av vad den besökande botanisten har mest glädje av att få se.

Beten är en långsmal ö av stort värde för friluftslivet. I södra delen påträffades fyrling, *Crassula aquatica* – en art som inte setts i Södermanlands län sedan 1873. I ett större hållkar, eller snarare lagun, växer sydbläddra, *Utricularia australis*. I den grova barrskogen i östra delen växer knärot, *Goodyera repens* och vågig sidenmossa, *Plagiothecium undulatum* – en i skärgården sällsynt art. På västsidan av ön kan man i sumpiga avsnitt hitta hönsbär, *Cornus suecica* och spindelblomster, *Neottia cordata* och vid stranden ormtunga, *Ophioglossum vulgatum* och östersjömaskros, *Taraxacum balticum*.

Hävringsö är en stor ö som tidigare fungerat som övernattningsplats för lotsar. En artrik flora finns på den solexponerade ön långt ute i havsbandet. I den östra delen finner man klibbglim, *Silene viscosa*, dansk skörbjuggsört, *Cochlearia danica* och vanlig backruta, *Thalictrum simplex* subsp. *simplex*, den senare för första gången i den sörmländska skärgården. Det finns också på ön en del inkomlingar som pricknattljus, *Oenothera muricata*, blåeld, *Echium vulgare*, rotfibbla, *Hypochaeris radicata* och saffranslilja, *Lilium bulbiferum* var. *croceum*. Inne på öns torra gräsmarker växte i maj 2006 rikligt med pyttmaskros, *Taraxacum microlobum*, en i Sverige numera mycket sällsynt art av sandmaskros, som på rödlistan 2015 kommer att klassas som akut hotad (CR). Om inte populationen minskat sedan jag besökte ön 2006 är Hävringsö troligen landets rikligaste lokal för arten.

Örtrik klippäng på norra Bjurshalsen.

Stora Äpskärs består till stor del av ett lummigt eklandskap. I lundområdena finner man svinrot, *Scorzonera humilis*, tandrot, *Cardamine bulbifera*, glansnäva, *Geranium lucidum* och ängsnattviol, *Platanthera bifolia* subsp. *bifolia*, och på stränderna bland annat strandveronika, *Veronica longifolia* var. *maritima*, krusfrö, *Selinum carvifolia* och toppfrossört, *Scutellaria hastifolia*.

Hasselö är intressant genom sina stora förekomster av glesstarr, *Carex distans*, på de igenväxta strandängarna. Även ormtunga, *Ophioglossum vulgatum*, är vanlig i denna miljö. Inne på ön är lundfloran utarmad, men man kan ännu hitta tandrot.

Hasselö-Bergö är en ur många synvinklar intressant ö. I de gamla ekarna finns rödlistade insekter, en rik lavflora med likaså rödlistade arter finns på ekstammarna (Hagström 2011) och flera rödlistade svampar knutna till ek finns också här. Bland kärlväxter kan nämnas blåsippa (mycket sällsynt i Oxelösunds skärgård), tandrot, korskovall, *Melampyrum cristatum* och kungsmynta, *Origanum vulgare*, på sydsidan av Bergö huvud en varm sydbrant med en art av krypbjörnbär, *Rubus* sekt. *Corylifolii*, sandlök, *Allium vineale*, tulkört, *Vincetoxicum hirsutinaria*, bergkårel, *Erysimum strictum*, blodnäva, *Geranium sanguineum*, rött oxbär, *Cotoneaster scandinavicus* och murgröna, *Hedera helix* – den senare dock förvildad.

Bjurshalsen har i norr örtrika klippor med en artrik flora av ängsväxter. Här kan man hitta bergbräsa, *Cardamine hirsuta*, vit fetknopp, *Sedum album*, jordklöver, *Trifolium campestre*, backnejlika, *Dianthus deltoides*, kungsmynta, *Origanum vulgare* och krusfrö, utmed stranden mot Korsholmen dvärgarun, *Centaureum pulchellum* i tusental

Stora Vattungen – ett ytterskär med en flora som är starkt påverkad av fågelspillning.

(!) och längs stranden på södra delen av ön arter som segstarr, *Carex extensa*, glesstarr, *C. distans* och ormtunga, *Ophioglossum vulgatum*.

Lilla och Stora Runnskär är två artrika öar med inslag av mer basiska bergarter. På dessa öar växer rikligt med kungsmynta. I övrigt noterades toppfrossört, *Scutellaria hastifolia*, glansnäva, *Geranium lucidum*, vårklynne, *Valerianella locusta* och klubbglim.

Stora Vattungen är en extremt fågelgödslad ö, sedan lång tid känd för sin flora av växter gynnade av fågelspillning. Vid en liten sandstrand fanns saltarv, *Honckenya peploides*, röd- och blåmålla, *Oxybasis rubra* och *O. glauca*, samt grodtåg, *Juncus ranarius* på de gödslade fågelbergen massvis av fackelblomster, *Lythrum salicaria*, malört, *Artemisia absinthium*, strandvänderot, *Valeriana sambucifolia* subsp. *salina*, klubbglim och kustbaldersbrå, *Tripleurospermum maritimum* subsp. *maritimum*.

Referenser

- Freundin, D. 1982: Översiktlig naturinventering. Oxelösunds kommun. Länsstyrelsen i Södermanlands län 1982:13.
- Hagström, M. 2011: Lavar i Oxelösunds skärgård. En översiktlig inventering av värdefulla områden. Oxelösunds kommun. Miljö- och samhällsbyggnadskontoret.
- Jonsell, B. 1961: Kärlväxtfloran på exponerade skär i Oxelösunds skärgård. Svensk Bot. Tidskr. 55: 313–339

Rydberg, H. 2011a: Oxelösunds skärgård – Botanisk inventering. Oxelösunds kommun. Miljö- och samhällsbyggnadskontoret.

Rydberg, H. 2011b: Naturvårdsplan. Skärgården i Oxelösunds kommun. Dnr ECOS 2011-52. Oxelösunds kommun. Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden.

Rydberg, H. & Wanntorp, H.-E. 2001: Sörmlands Flora. Botaniska Sällskapet i Stockholm.

Svedlindh, Claes 1983: Ädellövskogar i Södermanlands län. Oxelösunds kommun.

Objektskatalog. Förvaras i pärmar på Natur- och Miljöenheten, Länsstyrelsen i Södermanlands län.

Ett urval arter ur artlistan från Oxelösunds skärgård

Inventeringsrapporten (Rydberg 2011a) är på 78 sidor, varav 35 sidor upptas av en detaljerad artförteckning. Om du är intresserad av hela rapporten, inklusive artförteckning, skicka ett mail till mig, hans@cmag.se, så skickar jag dig en PDF-fil. Här nedan kommer ett litet axplock ur artförteckningen med några intressanta arter.

Ophioglossum vulgatum – ormtunga

Beten – flerst., Bjurshalsen, Fågelskär, Hasselö, Hasselö-Bergö, L. Hasselö, Myrskär, Ramnö, St. Trässö och St. Vitholmen. Enligt Jonsell (1961) även på Källskären. DF: Hamnskär, Ålö. Växer på ängsfragment på havsstränder samt på strandängar under igenväxning.

Persicaria minor – rosenpilört

Karaktärsart för fågelgödslade hållkar, särskilt vanlig i den yttre skärgården. Huvudskär, Hävringe, L. Hasselö, L. Runnskär, Lövjeskäret, N. Grässkärsklubben (PSF), N. Källskär, Runnklubben (PSF), St. Rödbanken (PSF), St. Bredskär, St. Mellskär (M.Hagström 2011, PSF), St. Runnskär, St. Vattungen, S. Grässkär, S. Källskär, Tordmulen (PSF), Ytterskär (PSF) samt ön V om Östra Mellskär (PSF). DF: N. Måsklubben, Runnklubben.

Atriplex longipes subsp. *praecox* – brådmålla

Ganska sällsynt, funnen vid Hasselö-Bergö, L. Runnskär, St. Mellskär (PSF), St. Runnskär och S. Grässkär. Enligt Jonsell (1961) även på Bredskären, Vattungarna, Hävringe och Källskären. Havsstränder.

Lychnis flos-cuculi – gökblomster

Karaktärsart för våta, näringsrika marker, t.ex. fågelgödslade hållkar men också i fuktiga klippskrevor nära havet. Beten, Hamnskär, Hasselö-Bergö, Hävringe, N. Källskär, St. Trässö, S. Källskär, Sprängklubborna, St. Runnskär och Tallskär. DF: Långa holmen, Skeppskär, St. Mellskär, N. Tallholmen, Utterholmen.

Silene viscosa – klibbglim

Karaktärsart för fågelgödslade exponerade skär, särskilt i ytterskärgården, där den på vissa öar kan vara riklig. Funnen även på kulturmark vid Hävringe. Hävringe, L. Runnskär, Lövjeskäret, N. Källskär, St. Bredskär, St. Trässö, St. Vattungen, S. Grässkär, S. Källskär, S. Stångskär, Sprängklubborna, Tordmulen (PSF), Ytterskär (PSF). DF: Fågelskär, Granklubben, Måsklubben, Runnklubben.

Thalictrum simplex subsp. *simplex* – vanlig backruta

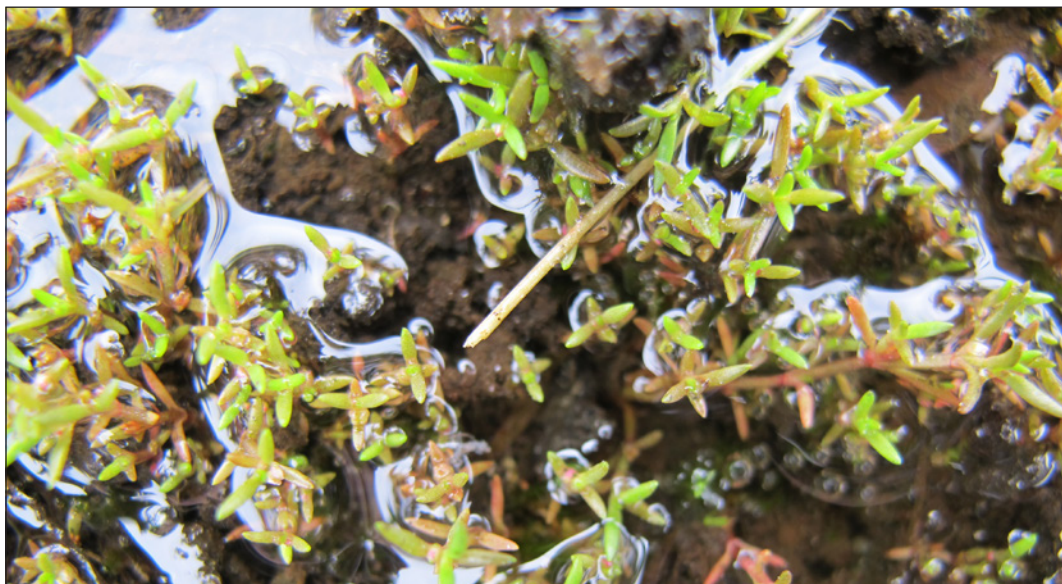
Sällsynt, första fyndet i den sörmländska skärgården, rödlistad som NT (missgynnad). Finns i ett stort bestånd på Hävringe i NV delen ut mot klipporna, där den växer i torr gräsmark.

Cardamine bulbifera – tandrot

Krävande mulljordsväxt som växer tämligen rikligt på Hasselö-Bergö och på St. Äpskär, även funnen enstaka på Bjurshalsen 1991 (PSF), Hasselö och på Korsholmen 1996 (B. Westman). Lövblandskogar med ek, berggrötter och i örtrik barrskog. Arten tidigare rapporterad från Hasselö (Frendin 1982) och Hasselö-Bergö (Svedlindh 1983).

Erysimum strictum – bergkårel

Mindre allmän. Beten, Bjurshalsen 1991 (PSF), Hasselö 1991 (PSF), Hasselö-Bergö, Hävringe, Högsjär, L. Runnskär, St. Mellskär, St. Runnskär 1991 (PSF), St. Trässö-flerst, St. Äpskär, S. Grässkär och Sprängklubborna. Växer på örtrika strandhållar, ibland även på tomtmark. I Sörmland nästan bara i skärgården samt vid Mälaren.

***Crassula aquatica* – fyrling**

Mycket sällsynt. Förekommer i tre närbelägna hållkar på Beten, längs södra stranden Ö om badplatsen, först funnen i ett av hållkaren av H. Rydberg, dagen därpå även av Mikael Hagström i ytterligare två hållkar.

***Rosa rugosa* – vresros**

Numerera tämligen allmän som förvildad i skärgården – en expansiv art man bör hålla ögonen på. Funnen på Huvudskär, Hävringe vid hamnen, Knosiga klubben 1991 (PSF), L. Hasselö, St. Trässö i NV delen, på N stranden samt på smala näset i NÖ delen, St. Åpskär i N delen, i SÖ delen samt på östra bergtungan och på Tallskär 1991 (PSF).

***Trifolium campestre* – jordklöver**

Tämligen sällsynt, växer i torr gräsmark. Beten vid bryggan vid husen i NV delen, Bjurshalsen strax V om gården, Hävringe ca 150 m S om fyren samt SV delen av Korsholmen. DF: Ålö.

***Geranium lucidum* – glansnäva**

Tämligen sällsynt och viktig indikatorart på rika lövskogsmiljöer, där den oftast växer på berghällar påverkade av förna från lövträd. Hamnskär i N delen, Högsten 1998 (Bo Karlsson), L. Runnskär, St. Runnskär 1991 (PSF) samt på St. Åpskär – flerst. Från den senare ön även tidigare känd (Svedlind 1983).

Fyrling *Crassula aquatica*, i hållkar på ön Beten.

***Cornus suecica* – hönsbär**

En av skärgårdens karaktärsarter, växer på fuktig mager mark i sumpskog eller lövklädda fuktstråk, troligen minskande på grund av att öarna växer igen. Flera tidigare noterade bestånd ej återfunna, men några nya lokaler har hittats under inventeringen. Beten vid fyren (1980, 1991 och 2011), Beten vid Maren 1991 (PSF), antecknad från 3 lokaler på öns västra halva 1991 (PSF), Hamnskär i alkärr i N delen (även 1980 - D. Frendin), Hamnskär – sparsam på N sidan i fuktig blandskog, Högsjär – dalgång i V delen – ett bestånd på ca 25 kvadratmeter, St. Bredskär 1991 (PSF) och St. Mellskär 1980 (D. Frendin).

***Empetrum nigrum* subsp. *nigrum* – nordkråkbär**

Mycket allmän i hela området, ovanligare i ytterskärgården.

***E. nigrum* subsp. *hermaphroditum* – sydkråkbär**

Betydligt ovanligare än föregående underart, med säkerhet endast funnen på Hävringe, St. Runnskär (1991) och Ålö samt av Jonsell (1961) på Bredskären. Båda arterna växer på fuktig hed- och skogsmark. Bestånd utan frukter förekommer på många håll. Dessa kan vara hanliga kloner av sydkråkbär eller hybrider mellan nord- och sydkråkbär.

***Mentha aquatica* subsp. *litoralis* – strandmynta**

Intressant art då den tidigare inte var angiven från Oxelösunds skärgård. Ett

fynd på Jegersö 2005 var det första kända i kommunen. Arten visar sig nu vara lokalt rätt allmän på öarna. Furön på strandäng mot Bjurshalsen - riklig, Fågelskär i viken O om lagunen, L. Hasselö på S sidan, Myrskär – ett par lokaler, Ramnö på N stranden, St. Vitholmen och St. Äpskär på SÖ sidan av ön.

***Scutellaria hastifolia* – toppfrossört**

Sällsynt, växer i örtrika strandsnår, ofta betydligt torrare än frossört. Funnen på St. Runnskär och St. Äpskär, enl. Mikael Hagström även på Högsjär 2011. Arten är även rapporterad från Hävringskären (Jonsell 1961).

***Melampyrum cristatum* – korskovall**

Sällsynt, rödlistad som NT (nära hotad). Förr känd från Hasselö-Bergö 1980 (Freundin 1982) och St. Äpskär 1991 (PSF). På båda öarna återfunnen under inventeringen. På Hasselö-Bergö dels i ekblandskogen i NÖ delen, dels på V sidan i strandsnår vid havet, på St. Äpskär på örtrika strandhällar längs östra bergtungan.

***Valeriana locusta* – vårklynne**

Ganska sällsynt men troligen förbisedd på grund av tidigt bortvissnande. Beten vid badplatsen, Hävringe i Ö delen på fågelgödsblad klippa, Högsjär 1998 (Bo Karlsson), L. Runnskär i örtrik klippäng samt på Ålö 1991 (PSF).

***Goodyera repens* – knäört**

Sällsynt, troligen minskande. Rödlistad som NT (nära hotad). Funnen på Beten i mossrik barrskog V om lagunen i Ö delen samt i gammal, mossig barrskog på Bjurshalsen nära ett kärr i S delen.

***Neottia cordata* – spindelblomster**

Mycket sällsynt, ej tidigare funnen i den sörmländska skärgården. Ett bestånd med ett 50-tal blommande plantor växer i V delen av Beten i ett sumpskogsstråk mellan två bergsryggar.

***Carex distans* – glesstarr**

Bjurshalsen på fuktiga strandhällar på södra udden (även 1991, PSF), Fågelskär - Ö sidan av lagunen, även 1991 (PSF), Hasselö, särskilt på den ohävdade strandängen mot Hasselö-Bergö samt på L. Hasselö på sydsidan av ön samt på strandängen mot Hasselö. Tidigare även funnen på St. Äpskär (Freundin 1982).

***Carex extensa* – segstarr**

Mindre allmän i hällkar, gärna på flacka berghällar nära havet i innerskärgården, i ytterskärgården endast St. Bredskär på V sidan. Beten, 500 m SO om badplatsen, samt i södra delen, Bjurshalsen - strandhällar på södra udden, även 1991 (PSF), Hasselö 1991 (PSF), Högsjär på S stranden, Ramnö på S stranden samt St. Bredskär.

***Carex otrubae* – blankstarr**

Mycket sällsynt och överraskande fynd av denna ovanliga strandängsart i ett fågelgödsblad sumpstråk i SÖ delen av N. Källskär.

***Carex nigra* var. *recta* – tuvad hundstarr**

Den tuvade varieteten av hundstarr, som är knuten till kust- och skärgårdsområden har påträffats här och var tillsammans med övergångsformer till vanlig hundstarr. Bestånd som hör till var. *recta* har påträffats på Beten, Hasselö, Hävringe, Ramnö och St. Äpskär.

***Eleocharis mamillata* – veksäv**

Tämligen allmän i hällkar, särskilt i yttre skärgården, funnen på Beten, Hävringe, N. Gräskärsklubben 1991 (PSF), N. Källskär, St. Bredskär, S. Källskär, Tallholmen 1991 (PSF), Tallskär 1991 (H. Rydberg), Östra Mellanskär 1991 (PSF). Jonsell (1961) uppger arten även från N. Stångskär och Logskär.

***Echinochloa crus-galli* – hönschirs**

Mycket sällsynt. Bildar ett överraskande inslag i ett hällkar på N delen av Lövsjäret, troligen fågelspridd från frön som funnits i fågelfröautomater intill bebyggelse på öarna.

***Festuca rubra* s. lat. – rödsvingel**

Mycket allmän i hela området. Representeras här av en form med smala, blågröna blad. Den avviker från kulturformerna och är sannolikt vild och ursprunglig på öarna. Rödsvingel är ett outrett komplex av arter och det rör sig här kanske om en ännu obeskriven art eller underart.

Förkortningar: DF avser rapporten Freundin (1982), PSF = Projekt Sörmlands Flora - fynddatabas.

Kreta påsken 2014

PATRIK ENGSTRÖM

Barlia robertiana

20140415 Kato Saktouria
Kreta.

EFTER ATT HA läst ett antal artiklar i olika botaniska magasin var vi till slut på väg mot det omskrivna rese målet som hade höjts till skyarna för sin blomsterprakt under vårarna av olika författare. Kreta som har en rik medelhavsflora samt ett stort antal endemiska växter hade sedan några år varit ett resmål som stått högt upp på önskelistan. Väl framme i Chania på väg ut från flygplatsen för att kvittera ut en hyrbil upptäcker vi att det växer satyrnycklar *Serapias* sp. i gräsmattorna samt många andra för oss nya växter i omgivande välgkanter och ruderatmiljöer. På väg till hotellet ser vi från bilen stora gulblommiga umbellater *Ferula* sp. och en hel del annat spännande. Vi tar oss inte tid att stanna utan fortsätter direkt till hotellet i Agia Marina på nordvästra delen av ön. Väl framme vid hotellet kan vi inte låta bli att skrota lite i omgivningarna där vi bland annat finner *Convolvulus elegantissimus*, vit jordrök *Fumaria capreolata*, kranskrage *Chrysanthemum coronarium*, italiensk oxtunga *Anchusa azurea*, eldkrona *Lantana camara*, grenig väggört *Parietaria judaica*, bandnässla *Urtica membranacea*, vitsenap *Sinapis alba* och grenbingel *Mercurialis annua*. Efter att vi installerat oss på hotellet går vi ut på upptäcksfärd och hamnar så småningom i några olivlundar som bjuder på en riktig blomsterprakt. Marken är på sina ställen täckt av getoxalis *Oxalis pes-caprae* och rikligt med hampsnyltrot *Orobancha ramosa* som vi antar snyltar på den förstnämnda. Rödrösa partier med tidig sabellilja *Gladiolus italicus* samt enstaka plantor av blå hundtunga *Cynoglossum creticum* och lejonsvans *Phlomis fruticosa* ger en härlig kontrast mot allt det gröna. Vi fortsätter att söka efter nya växter och upptäcker mastixbuske *Pistacia lentiscus*, *Smilax aspera*, *Bryonia cretica*, johannesbröd *Ceratonia siliqua*, fjäderhyacint *Muscari comosum*, *Tordylium apulum*, spanskginst *Spartium junceum*, spjutvial *Lathyrus aphaca* och *Prasium majus* samt ett flertal andra för oss nya bekantskaper.

Lefka Ori

Nästa dag åker vi upp i bergen till Omalosplatån för att bland annat titta på tulpanen *Tulipa bakeri*, av vissa betraktad som en variant av *Tulipa saxatilis* från vilken den skiljer sig genom bland annat gula i stället för svarta ståndarknappar. På vägen upp stannar vi för att titta på *Cistus creticus*, *Cistus salvifolius*, skärmlavendel *Lavandula stoechas*, *Hypericum empetrifolium* och en del annat trevligt. Vi upplever också att vi oftare ser den blå varianten av rödmire *Anagallis arvensis* än den med röda blommor samt att trädtobak *Nicotiana glauca* har lyckats sprida sig högt upp i bergen. Den senare kommer ursprungligen från Amerika men verkar inte ha haft några problem med att etablera sig i medelhavsområdet. Uppe på Omalosplatån flyger gåsgamar och klippssvalor och vi kommer så småningom fram till de inhägnade fälten där tulpanerna växer. De är i full blom och otroligt vackra i sina ljusa lila kalkblad med lite gult i botten. Bland tulpanerna växer också en

annan blomma som är vackert lila, bukettanemon *Anemone coronaria*. Så småningom är vi framme vid ingången till Samaria-ravinen men det är stängt då man inte öppnat för säsongen. Vi skrotar runt lite och ser bland annat *Berberis cretica*, äkta cypress *Cypressus sempervirens* och flera gåsgamar som cirklar högt ovanför våra huvuden.

Gious Kambos

Ovanför Spili finns en bergplatå med frodiga kullar och åkrar. Förutom en mängd olika orkidéer så växer *Tulipa doerfleri*, *Iris cretensis*, knölliris *Gynandiris sisyrinchium*, junkerlilja *Asphodeline lutea*, grenig afodill *Asphodelus aestivus*, *Biscutella didyma*, *Polygala venulosa*, sidentibast *Daphne sericea*, *Smyrniium rotundifolium* samt *Gagea graeca* som till skillnad från våra svenska gula vårlökar har vita blommor. Efter en stund stöter vi på ett gäng glada engelsmän som är där för att leta efter orkidéer. De hjälper oss att identifiera några *Ophrys*-arter men vi lyckas "bara" se ca hälften av de 15 olika (inkl. hybrider) som våra nyvunna vänner säger sig ha sett. På vägen tillbaka stannar vi till strax ovanför Spili för att utforska floran. Vi ser rikligt med *Aristolochia cretica* samt purpurnäva *Geranium purpureum*, terpentinträd *Pistacia terebinthus*, stjärnklöver *Trifolium stellatum*, djävulsdruva *Tamus communis*, kermesek *Quercus coccifera*, *Cyclamen creticum* och fler andra växter som väcker vårt intresse.

Imbros-ravinen

Vi börjar vår nedfärd från toppen av ravinen där svarthakade buskskvättor och kornsparvar håller oss sällskap. I ravinens övre del ser vi violtrav *Arabis verna*, *Stellaria cupaniana*, *Ranunculus creticus*, *Valeriana asarifolia*, bågarklynne *Valerianella coronata*, *Scrophularia peregrina*, *Saxifraga chrysosplenifolia*, *Ricotia cretica*, *Petromarula pinnata* och *Sedum rubens*, m.m. När vi gått ungefär halva biten tar vi en

Aristolochia cretica

20140415 Spili Kreta
(till vänster).

Medicago arborea

20140418 Chania Kreta
(ovan).

Linum arboreum

20140414 Imbrosravinen Kreta (ovan).

Dracunculus vulgaris

20140414 Imbrosravinen Kreta (till höger).

välbehövlig paus med varmt te och smörgåsar. Sedan fortsätter vi ner och ser bland annat trädlin *Linum arboreum*, *Verbascum arcturus* och *Ebenus creticus* som alla växer på de lodräta klippsidorna. Vål framme vid utgången står stiliga exemplar av drakkalla *Dracunculus vulgaris* med sina stora mörkt brunröda blad.

Kato Saktouria

Söder om Spili strax efter Akoumia ligger den lilla byn Kato Saktouria. Om man parkerar i början av byn så finns en liten grusväg österut som leder till några fina kullar. Redan i vägkanten innan man kommit fram till kullarna är florin rik och vi hittade mycket spännande. Längs den lilla grusvägen såg vi bland annat venuspegel *Legousia speculum-veneris*, tidig sabellilja *Gladiolus italicus*, fransk stjärnlök *Ornithogalum narbonense*, praktsnyltrot *Orobancha crenata*, *Allium subhirsutum*, stor vaxblomma *Cerintho major* samt en del *Ophrys*-arter och andra orkidéer. Efter att vägen svängt norrut ser vi en segelfjäril som slår sig ned på en bittermandel *Prunus webbii*. Fjärilen ser ut att lägga ägg på det lilla trädet med de vackert rosa blommorna. Vi lämnar vägen och går upp på kullarna för att botanisera. På vissa ställen ser det ut som en skog med gula jättetinkfloka *Ferula communis* medan andra ställen har en helt annan karaktär. Den stora orkidén draknycklar *Barbina robertiana* växer lite varstans och vi ser även fjärilsnycklar *Anacamptis papilionacea* subsp. *alibertis*, *Anacamptis collina*, *Ophrys bombyliflora*, *Ophrys cretica*, *Ophrys episcopalensis*, *Ophrys phryganae* (syn. *O. lutea*), *Ophrys sicula*, *Ophrys tenthredinifera* samt en del andra orkidéer. Förutom alla orkidéer fanns det cistrosor, *Phlomis cretica*, brokax *Bellardia trixago*, *Hyparrhenia hirta*, *Pinus brutia*, sparrisart *Tetragonolobus purpureus*, *Umbilicus horizontalis* och mycket mer.

Hemresa

Detta var bara ett litet smakprov på allt vi såg och upplevde under vår vecka på den blomstrande ön. När vi lämnat tillbaka hyrbilen och gjort oss av med bagaget kunde vi inte låta bli att ta en liten tur i omgivningarna på flygplatsen. Trots en intensiv vecka hittade vi några nya arter även här. Liksom många andra före mig kan jag varmt rekommendera detta botaniska resmål som åtminstone under våarna hyser en enorm blomsterprakt.

Referenser

Flowers of Crete; J fielding, N Turland, B Mathew;
ISBN: 978 1 84246 079 5.

Följ med till Kreta; C Edelstam; SBT nr 6 – 2003.

Kretas växter har en gammal historia; G Granath, D Udd, F Spada;
SBT nr 3–2011.

Kreta – vilda tulpaners hem; B Risberg; Vilda Växter nr 1 – 2013.

Wild flowers of Crete; V Papiomitoglou; ISBN: 960-8227-77-1.

Wild flowers of the Mediterranean; M Blamey, C Grey-Wilson; ISBN:
0-7136-7015-0.

Författarens mor Ann bland
Ferula communis Kato Sak-
touria Kreta.

Botaniststafetten

Så blev jag botaniker

MARIETTE MANKTELOW

NÅGOT SOM JAG har lagt märke till är att många botaniker blev fångade av ämnet redan i tonåren. Så var det också med mig. Som fjortonåring började jag att samla växter utifrån Ursings flora som tillhörde pappa. Jag hade ingen kunskap om hur man samlade växter, utan pressade dem i tidningspapper mellan volymer av Svensk Uppslagsbok, vilka pappa nådefullt upplät efter påtryckningar från min pragmatiska mamma. Sedan satte jag in växterna i stora pärmar under självhäftande plast med en etikett som helt enkelt var avskriven text ur Ursings flora. Köket hade alltid en hög med Svensk Uppslagsbok på golvet den sommaren. Mitt mål var att samla varje växt som var avbildad i floran. När jag kom till skogsklöver och rödklöver var de emellertid så lika, och jag visste inte hur jag skulle skilja dem åt. Det var då pappa berättade att i början av floran fanns en nyckel.

Pappa var Rättare på Linnés Hammarby och hade fått sin utbildning på Ultuna (Sveriges Lantbruksuniversitet). Bland annat hade de läst botanik för att lära sig känna igen ogräsen. Han visade mig sidorna i början av Ursings flora där nyckeln fanns och jag gick genast ut och prövade den. Jag minns det ögonblicket mycket tydligt. Jag satt under ett vildäppelträd i en kohage i Hammarby och prövade florans nyckel på liten blåklocka, som i exemplet. Det var där och då som jag blev botaniker. När jag insåg logiken i nyckeln blev jag helt biten och från den dagen kunde ingenting stoppa mig. Jag intensifierade min jakt på växter, läste allt jag kom över och jag upptäckte också Linnés Hammarby och förstod vem Carl von Linné var som jag bott granne med hela mitt liv.

På Linnés Hammarby år 1976,
FOTOGRAF KRISTINA LINDGREN.
BILDBEHANDLING HENRIK OLSSON.

Det ena gav det andra. Jag höll föredrag i gymnasiet om *Anemone hepatica* f. *glabrata*, som växte invid parken i Linnés Hammarby. Mina två bästisar Åsa Karlsson och Kristina Lindgren var fotografer. Vi gjorde ett bildspel som jag visade och jag blev från den dagen skolans botaniker. En lärare tipsade Olle och Inga Hedberg, professor och docent i systematisk botanik, om mig och så gjorde jag som examensarbete tillsammans med min klasskamrat Karin Eriksson en inventering av Linnés Hammarby med dem som handledare. När jag träffade Olle och Inga och hörde deras berättelser bestämde jag mig sjutton år gammal för att mitt livsmål skulle vara att doktorera i systematisk botanik på afrikanska växter. Jag skulle bli afrikabotaniker. De lärde mig också hur man pressade växter på riktigt, och snart köpte jag både växtpress, Krok & Almquist och även Hylanders flora. Jag blev en flitig besökare på Institutionen för systematisk botanik redan innan jag börjat universitetet och fick som gymnasist följa med på en exkursion till Omberg.

Jag började på Uppsala universitet som systematisk botaniker i vardande och väntade ivrigt på min utbildning och den första resan till Afrika. När jag och Karin Gerhardt landade i Nairobi fyra år senare för en Minor Field Study i Gedi minns jag att jag grät av lycka. Nu var jag afrikabotaniker på riktigt. Tillsammans med Dick Brummitt i Kew hade jag och mina handledare Olle och Inga Hedberg utsett en lämplig grupp växter att skriva en monografi om. Jag hade under ett pollenarbete förälskat mig i Acanthaceae och nu blev det lilla släktet

På expedition i Ghana år 1991.

FOTOGRAF STEPHEN MANKTELOW
BILDBEHANDLING HENRIK OLSSON

Invigningen av Linnéjubiléet i
Växjö 28 januari 2007.

FOTOGRAF BJÖRN TINGSTRÖM.

Phaulopsis föremål för mitt doktorsarbete, vilket jag ivrigt påbörjade långt innan jag blev antagen. Att ta sig till doktorsexamen blev en tuff resa. Det krävde många extrajobb för att få ekonomin att gå ihop. Jag fick åka på resor med helt andra syften för att komma till mina växter och även arbeta en hel del med självkänslan. Kladistiken kom in i botaniken mitt under mitt doktorsarbete och jag övergick vid professorsskiftet till att bli en av Kåre Bremers doktorander. Envist höll jag fast vid att det skulle vara en monografi, och när jag disputerade blev jag den sista forskaren i Sverige som gick upp med en monografi i systematisk botanik. Därefter fick jag möjlighet till en fantastisk postdoc med studier på kolibripollinerade acanthacéer i Arizonas och Mexikos öknar.

Under hela tiden hade jag fortsatt min inventering av Linnés Hammarby, eftersom jag tyckte att mitt gymnasiearbete var så bristfälligt (i själva verket var det överambitiöst). Det resulterade i en uppsats efter min postdoc där jag definierade vilka växter som var linneanska i Linnés Hammarby. Förvånad insåg jag då att mitt arbete var den första botaniska inventeringen av Hammarby. Jag förstod att så mycket var okänt och kände ett ansvar att sprida kunskap om de linneanska marker som jag var uppväxt vid. Min gamla bästis Åsa Karlsson, som blivit historiker, bjöd in mig att starta ett forskningsprojekt i utbildningsvetenskap om Linné och hans lärjungar. När vi fick pengar för detta ändrade jag inriktning. Jag forskade på Linné som lärare samtidigt som jag grundade bevarandeprojektet Linnés Historiska Landskap och startade kursen Carl von Linné. Jag insåg att det saknades kunskap om Linné och botanik på många håll. Detta tog mig vidare till projektledning av Linnéjubiléet vid Uppsala kommun och utformning av världsarvskonceptet The Rise of Systematic Biology tillsammans med Landshövdingen i Uppsala län. Jag och Katarina Andreassen påbörjade ett forskningsarbete för att DNA-identifiera Linnés växter. Mina erfarenheter från Linnéjubiléet låg bakom ett annat universitetsprojekt för att föra ut kunskap om forskning i biologi med hjälp av bildkonst och teater. Till sist ledde min passion för att föra ut kunskap mig till att helt satsa på mitt företag Flora Historica med föredrag, kunskapsförmedling och projektledning på agendan.

När jag ser på mitt liv som botaniker innehåller det svindlande ögonblick med upplevelser i regnskogar, berg och öknar och möten med kejsare, drottningar och ministrar, sådant som jag aldrig ens kunde drömma om som tonåring. Men lyckligast, det blir jag när jag får använda nyckeln i min Krok & Almquists flora och ta fram min kära lupp, som ingen får låna, och sitta ner bland växterna och beskåda undret i en liten blommas ståndare och pistiller.

Mariette Manktelow
Fil. Dr. i systematisk botanik
Egen företagare i Flora Historica
Vice ordförande i Svenska Linnésällskapet
Mottagare av Bjurjons pris 2014

Kontaktuppgifter till floraväktaransvariga

AB-län Jan Andersson
Nybodagatan 5, 17142 Solna
070-674 68 39, jan@bsis.org

C-län Mora Aronsson
Övergrans kyrkväg 8, 746 93 Bålsta
0171-52208, mora.aronsson@habonet.net

D-län Bo Karlsson
Måsvägen 26, 641 93 Katrineholm
0150-391 97, bovil@telia.com

Botaniska Sällskapet i Stockholm

Styrelse 2014

Ordförande Magdalena Agestam
magdalena@bsis.org
08-649 15 69

Vice ordförande Kerstin Frostberg
kerstin.frostberg@gmail.com
070-515 66 06

Sekreterare Susan Pyddoke
susan@bsis.org, 070-390 06 95

Kassör Britta Ahlgren
britta@bsis.org, 070-493 33 64

Ledamöter Jan Andersson
jan@bsis.org, 070-674 68 39

Bo Eknert
bo@bsis.org, 073-766 93 08

Henry Gudmundson
henry@bsis.org, 08-712 80 45

Anders Telenius
anders@bsis.org, 073-350 22 46

Ida Trift
ida@bsis.org, 076-118 46 22

Upplands
Botaniska Förening

Upplands Botaniska Förening

Styrelse 2014

Ordförande Mora Aronsson
mora.aronsson@habonet.net
0171-52208, 070-6682682

Vice ordförande Fia Bengtsson
fia.bengtsson@ebc.uu.se
070-270 08 07

Sekreterare Samuel Johnson
sammalsamuel@gmail.com
073-3424947

Kassör Roger Andersson
roger.p.andersson@slu.se
070-351 50 41

Ledamöter Anders Jacobson
anders.jacobson@slu.se
070-4322987

Froukje Postma
froukje.postma@ebc.uu.se
018-471 28 65

Karolin Ring
karolin.ring@gmail.com
018-10 71 10

Anneli Sandström
anneli_sandstrom@hotmail.com
070-6217004

Daphne

ÅRGÅNG 25:2 2014

Innehåll

- 1 Ledare – *Magdalena Agestam*
- 4 Restaurering av en hagmark i Risänge, Harbo sn, Heby kommun – *Elisabet Odhult*
- 8 Bioblitz i Nationalstadsparken 2014 – en biologisk totalinventering – *Susan Pyddoke*
- 10 Älmsta i Roslagen, floraväktarexkursion 2014 – *Kerstin Frostberg och Jan Andersson*
- 14 Ny svamp för Sörmlands län – *Klas Jaederfeldt*
- 15 Korsord – *Ida Trift*
- 16 Floran i Oxelösunds skärgård – *Hans Rydberg*
- 26 Kreta påsken 2014 – *Patrik Engström*
- 30 Botaniststafetten – *Mariette Manktelow*

Omslag: *Cerinthe major*. Foto Patrik Engström.